

Raketen.
Demonstrationsblad utgifvet af Örebro
Arbetarekommun. 1 maj 1898.

Nya Tryckeribolaget, Örebro 1898. 4 sidor.

Inskannad av ArkivCentrum Örebro län 2012-07-25

Att säga att en idé är ny är icke något bevis för att den är osann.

Robert Blatchford
i »Det glada England».

RAKETEN.

Den astronomiska filosofien skall vara de öfverlägsna andarnes religion.

Camille Flammarion
i »Urania».

Pris: 10 öre.

Demonstrationsblad utgifvet af Örebro Arbetarekommun.

1 MAJ 1898.

Raketen

presenterar sig härmed för en kanske öfver dess innehåll något förvånad publik. Som hvar en vet äro raketer laddade med sådant, som sprakar, lyser och smäller, det är nog inte utan att så äfven är fallet med denna Raket, den första i sitt slag i Örebro.

Huru kritiken kommer att mottaga den bekymrar föga »redaktionskomitén», hvilken för åtminstone de stilistiska bristerna kan ursäkta sig med, att innehållet är hopkommet på lediga stunder mellan dagligt ansträngande kroppsarbete. Vi ha således intet anspråk på några litteratörtitlar, men ha försökt göra det bästa möjliga på kortaste tid.

Vi ha måst reda oss själfva med samlande af stoff och uppsatser, ty i detta hänseende bättre kunniga, ha på vår anmodan om hjälp icke haft tid, ej vilja därtill, eller inte förstått hur det skulle vara.

Kan det särskildt agiterande innehållet väcka någon för sitt eget och sin klass intressen slumrande arbetare till eftertanke och bringa någon eller några att sluta sig till den växande armé, som arbetar för en bättre tillvaro för de undangömda och rösträttslösa massorna, så är något vunnet med utgifvandet af detta lilla demonstrationsblad.

Det är ej så vanligt att få raketer för så billigt pris som denna och i förhållande till dess »lysande» innehåll och sprakande gnistor, som ju måste finnas i en raket, är 10 öre ej för mycket.

Blir den omtyckt (som den nog icke blir af en del) så kanske det kommer ut en till en annan gång.

Må nu hvar och en köpa så långt upplagan räcker, men kom också ihåg att inte låna ut Raketen till någon annan, utan skola alia, som önska se den, köpa hvar sitt exemplar själfva — och gå med i demonstrationståget första maj!

Redaktionskomitén.

Sju sofvare.

Re'n solen står högt uppå himmelens päll,
Med ljusets omätliga gåfva;
Men inne i seklernas grånade fjäll
Sju sofvare sitta och sofva.

Den förste i sömnen gör väsen för två
Och griper gesvinnt efter pungen,
Han sofver med gyllene krona uppå.
Sjusofvaren kallas för kungen.

Den andre har böjt sig så andäktigt ned,
Han talar i sömnen för rästen,
Han bär en kaftan, hvilken råkat på sned,
Sjusofvaren kallas för prästen.

Den tredje se'n länge har djupt somnat in.
Hans dröm är om glimmande dräkten.
Han går uti drömmen så modig i sinn'.
Sjusofvaren kallas för knekten.

Den fjärde lätt kunde en komma att le.
I sömnen han »kifvas om maten»,
Och vill öfver axeln försöka att se.
Sjusofvaren nämns byråkraten.

Den femte sig känner i urfjällets natt
Som fågel på grönskande kvisten.
Han hvilar som draken på gyllene skatt.
Sjusofvar'n nämns kapitalisten.

Den sjätte ej synes så litet befängd,
Af forntids vission han bekajas.
Så sofvit han har under seklernas längd.
Sjusofvar'n nämns »anornas pajas».

Den sjunde... Vak upp! Upp till seger
och strid —
Nej, mycket lär ske dessförinnan.
Den arma har söfts sedan urminnes tid.
Sjusofvar'n, säg ut det! — är kvinnan.

På blånande fästet står sjusofvardag;
Re'n länge har hörts hanegället.
Men lagde som under en stor sarkofag
Sjusofvarne sofva i fjället.

Medaljens fram- och baksida.

Motto: »Den civilisation som
ej har plats för alla är på afvägar.»

För den, som endast flyktigt betraktar våra moderna samhällen te de sig stor-slagna och imponerande, med sin storindustri, sina monumentala offentliga byggnader, sitt complicerade affärslif, sina ordnade (!) stats- och kommunalinstitutioner o. a. d. Kort sagt det verkar imponerande, och hos en dylik flyktig betraktare kanske till och med för ett ögonblick den tanken tränger sig fram att det ändå är en härlig samhällsordning vi ha, hvaröfver man bör vara stolt, samt att de som kritiserar densamma i det stora hela ändå hafva svält och äro antingen dåliga eller vilseledda människor.

Och det kan icke förnekas, för den tanklösa hepen måste det vara en härlig syn att få stå vid ett gathörn och se när en skön och härlig flicka, i en elegant klädd och härlighet med sin guldgalonerade, plymbeklädda svit far förbi, eskorterad af sin grant utstyrd, beväpnade soldateskort, ty på annat sätt kan det icke förklaras, att folket så att säga, går man ur huse, för att se på det glimrande eländet. Det är endast att beklaga att hos dessa tanklösa massor kanske icke alls den tanken tränger sig fram, »detta glimmer och dessa karneval-upptåg kostar en offentlig massa pänningar», och då de, som äro deltagare i och tillställare af de samma icke utföra något samhällsnyttigt arbete, måste således kostnaderna för dylika harlekinartade tillställningar tagas hos och från de arbetande, samhällsnyttiga klasserna.

Se, när gräddan af nationen på vintern i våra stora städer håller sina stora mid-dagar med ty åtföljande balttillställningar, se dem makligt tillbakalutade i sina eleganta vagnar, dragna af eldiga springare, fara genom gatorna, se dessa i pälsbrämde, dyrbara kappor klädda damer, åtföljda af distinguerade herrar och se så dessa män och i synnerhet kvinnor af folket huru de kunna stå i timvis huttrande och skälfvande för att få se en glimt af dessa snyltgäster på samhällsstrådet, när de stiga ur sina vagnar för att begifva sig in i de elegant utstyrd och väl uppvärmda salongerna.

Se, en eftermiddag på våra stora städers offentliga promenadplatser den i eleganta toaletter promenerande publiken, se ordningens upprätthållare huru de med takt-fasta och väl afmätta steg gravitetiskt »andra upp och ned på våra gator, besök en söndag våra kyrkor, hör orgelns mäktiga toner brusa genom det åt herranom helgade rummet, hör huru prästen med salvelsefull röst talar om, att alla äro vi barn af samma fader, som lärde »att allt hvad I viljen människorna skola göra eder, det gören I ock dem» samt »varen icke människornas slafvar». Du ser och hör allt detta, men kanske har du en allt för inskränkt hjärna som icke förstår att reflektera däröfver utan låter detta imponera på dig och i din enfald går du och tror att vårt samhälle är det bästa möjliga, samt att allt är välbeställt.

Men har du aldrig så liten reflektionsförmåga, är du icke helt försöffad eller din hjärna helt förtorkad, så må du reflektera. När du gör en vandring genom städernas gränder eller tittar in i bakstusittarens fattiga hem och ser afmagrade

och utarbetade människor, deras slöa blickar och den hopplöshet som lyser därur; när du ser de utmerglade kvinnogestalter, som i tarfliga kläder ila öfver gatorna och gränderna in i magasinerna för att köpa bröd och på hvilkas glanslösa ögon och sorgsna blickar du kan se att de för länge sedan uppgifvet hoppet på en bättre och lyckligare tillvaro; när du beskådar dessa af arbete nedböjda muskulösa män, som tidigt om morgnarna vandra till fabriken, verkstäderna, byggnads- eller arbetsplatser eller dessa i gathörnen sysslolöst stående, i hvilkas ögon antingen förtviflan eller slö liknöjdhet afspeglar sig; när du ser dessa unga, brådmogna ynglingar med fäniga, fräcka och oförskämda blickar samt ett dölskt hat och förakt i sina ögon, dessa s. k. ligapojkar, för hvilket intet är heligt och som utan den minsta själföförelse kan begå hvilket bofstreck som helst; när du ser dessa uppsminkade, ofta raglande kvinnogestalter med sina fräcka blickar eller dessa unga, blygsamma kvinnor på gatorna om kvällarne vandrande fram och åter för att sälja sig för bröd, då förstår du att samhällsmedaljen har en baksida så ful, så afskräckande att du häpnar. Du förstår att vår s. k. civilisation är på afvägar och att den måste gå under, lämnande rum för en samhällsordning, som gifver plats åt alla. Du förstår att hederlighet, ärlighet, ärbarhet och rättsskaffenhet är beroende af uppfostran och öfriga sociala förhållanden, du förstår hvad som bringar den till att blifva en tjuf, en mördare, en sköka, som står hjälplös och ruinerad, kanske till och med saknande bostad till sig och de sina, du förstår hvad som gör ligapojken till ligapojke och skökan till sköka och du förstår att det är brist på uppfostran, brist på hyggligt hem och omvårdnad, brist på mat med mera sådant, som skapat dessa de moderna samhällens parasiter och du förstår hvilken nödning skall denna det föraktfulla människors samhällsordning är.

Men du börjar också genom att närmare sätta dig in i samhällsförhållandena, såsom de nu äro, att förstå att en samhällsordning kan och bör inrättas som gifver skydd åt alla, samt att våra samhällen äro så rika att genom en förnuftig inrättning af desamma, ingen behöfver vara rä, obildad och utan vetande, ingen behöfver svälta och gå trasig, ingen behöfver sälja sin kropp eller af förtviflan begå brott för att lefva. Men du begynner också förstå att alla de som nu lida, alla de nu rättslösa nödvändigt måste organisera sig och alla som en man enigt uppträda, fordrande en ändring af detta nu absurda tillstånd, du begynner förstå att politiskt medinflytande är enda medlet hvarigenom en dylik ändring kan försiggå på den lugna utvecklingens fredliga väg, samt att medborgarrätt förpliktar och är ett verksamt medel att höja ett folk och göra det intelligent.

* * *

Genom den härskande klassens vansinniga politik, genom deras slösaktiga lefnad, genom deras förakt för folkets, det arbetande, trälände folkets rop på rättvisa, genom deras utplundring af de fattiga arbetande klasserna, öppnas ögonen på allt flera och flera. Medaljens baksida med sin dag för dag allt mer och mer afskräckande prägel blir synlig för allt flera och flera, och den tidpunkt är säkert icke långt aflägsen då en samhällsordning blir införd, som gifver plats, trefnad och goda lefnadsomständigheter åt alla.

Aug. Palm.

De goda och de onda makterna.

Det har ofta slagit mig med förvåning att de bästa och ädlaste tankar, som människor i alla tider framkastat, rönt det mest intensiva motstånd från det öfvervägande flertalets sida, under det att däremot en ond idé eller de rena galenskaperna ha haft förvånansvärdt lätt att tränga fram.

Det har själfva kristendomen fått erfara, som i sin första början var en ädel idé, ett slags socialism i en tid, då förutsättningarne för att socialismen skulle kunna förverkligas, såsom vi tänka oss den, ännu icke förefunnos. Huru förföljdes icke dess förkämpar på alla upptänkliga vis med bål, korsfästning, fängelse och på mångahanda andra sätt? Men längre fram i tiden, då kristendomen blifvit en makt och tillökats med en mängd dogmer och andra spetsfundigheter, använde dess anhängare själfva förtryck och förföljelse mot annorlunda tänkande. Då kommo inkquisition, bannlysning och interdikt till heders och användes i så hänsynslös utsträckning, att nästan all opposition förstummades.

Huru rörelser, som medfört det största fördärf för folken, spridd sig med otrolig fart, har man mångfaldiga bevis på. Huru lyckades icke t. ex. Peter Eremiten efter blott några få års agitation förmå stora folkmassor att aftaga till det s. k. heliga landet för att rycka detsamma från de otrogna turkarne, och huru upprepades icke detta exempel flerfaldiga gånger under ett par hundra års tid, oaktadt milliontals människor offrades under dessa s. k. korståg utan något resultat.

Uppfinningar, som gjorts för att befästa denna läras värde, ha mottagits med förtjusning af de maktägande och kommit till ett snabbt användande, såsom t. ex. spanska jungfrun, spanska stöfveln, tumskrufven m. m. Alla dessa uppfinningar voro afsedda att få människorna att vandra på en bättre väg, och att vägen vanns nog i de flesta fall. Men de som använde de nämnda uppfinningarna drade på den vägen en uppriktig öfvertygelse, låta vi vara osagdt.

Jämför man den entusiasm, hvarmed dessa uppfinningar mottagits, med det motstånd nyttiga upptäckter och uppfinningar alltid rönt, kan man komma på underliga tankar. Huru t. ex. en Kopernikus bar på sitt nya världssystem i 30 års tid, innan han tordes offentliggöra det. Huru måste icke Galilei offentligen afsvärja sin åsikt om att jorden rörde sig omkring solen? Och om man slutligen tänker på det öde, som drabbade fransmannen Dionysius Papin, hvilken konstruerade den första ångbåten och äfven företog en lyckad profresa med densamma, men fick sin båt sönderslagen af en fanatisk folkhop, som icke kunde inse nyttan af det nya fortskaffningsmedlet, kan man känna sig upprörd i sitt innersta. Denna tanklösa folkhop fördröjde måhända utvecklingen i 100 års tid, ty så länge dröjde det, innan nästa ångbåt plöjde vattnet, hvilket lyckades för engelsmannen Robert Fulton år 1807.

I stort sedt är förhållandet detsamma ännu i dag. Så snart en rörelse uppstår, som är ägnad att sprida upplysning bland folket eller söker höja det ur dess förnedringstillstånd, komma genast de onda makterna i verksamhet och söka på alla möjliga sätt förtaga verkan af det goda utsädet. Så har det gått med socialismen, en lära, hvilken, såsom ingen förr, söker höja människornas ställning i både sedligt, moraliskt, ekonomiskt och intellektuellt hänseende. Hur ha icke många af dess förkämpar kastats i fängelse för sitt upplysningsarbete, hur trakasseras icke deras föreningar af maktlystna arbetsgifvare, som till och med vilja vägra sina arbetare att sammansluta sig för att tillvarataga sina intressen. Ja, i utlandet har det till och med händt, att myndigheterna på flera ställen låtit skjuta på fredliga arbetaremassor, så att flere människor dödades och ett större antal sårats. Hur söker icke den besittande klassen att misstänkliggöra arbetarnes

ekonomiska företag? Då är både lögn och förtal på sin plats. Jag behöfver blott påminna om arbetarnes glasbruk i Albi i södra Frankrike såsom ett exempel på detta slags förföljelse. Skall ett allmänt möte afhållas, genast måste det anmälas för myndigheterna, eljes hotas med lagparagrafer. Vilja arbetarne ha några bildningsanstalter eller några förströelser, som tillfredsställa dem, måste de lita uteslutande på egen kraft, ty för dem stå icke förmågorna ur de öfre tiotusendes led till buds, och ej heller upplåtas för dem de stora samlingssalarne. Är det däremot fråga om fosterlandets försvar (så säges det officiellt, men i sjelfva verket menas kapitalintressenas försvar), då upplåtas de största samlingssalar, till och med de »heliga» kyrkorna, till kringresande föredragshållare. För detta ändamål ges teaterföreställningar med biträde af de bästa förmågorna inom ett samhälle, basarer anordnas och amatörcirkusar gå af stapeln, allt med tillhjälp af hvad samhället har af lysande och offervilligt folk.

Likadant är det på det religiösa området, där den mest excentriska yttringen däraf, frälsningsarmén, omhuldas på allra högsta ort. De kristliga föreningarna af unge män röna också allt möjligt tillmötesgående af de i ekonomiskt afseende lyckligare lottade samhällsmedlemmarne. De bästa förmågorna uppträda där med föredrag och deklamation, samhällets bästa musikaliska krafter stå till deras förfogande och förmögna personers pänningbidrag gör det möjligt för dem att skaffa sig temligen stora bibliotek.

Tror någon att t. ex. en socialistisk söndagsskola, som vill bibringa sina lärjungar verkligt vetande, kan ha att påräkna sådana krafter för sin verksamhet, så bedrager han sig allt.

Det ser ut som om man skulle kunna mäta en rörelses godhet efter det motstånd den möter, så att ju värre motståndet är, dess bättre är rörelsen. Men det goda kan dock icke förkvävas, utan segrar till slut. Då det lönar sig att gå fram genom medeltidens mörka natt, går det nog äfven i framtiden.

Balder.

Huru proletären fick det så dåligt.

En gammal saga.

En lång tid efter att världsalltets upphofsman hade skapat människorna och han såg att de förökade sig och började uppfylla jorden, lät han förkunna, att de måtte utse tre män, som hade rätt att önska hvad de ville och deras önskan skulle uppfyllas för dem och deras efterkommande.

Först kom då en fin karl, hvars later och utseende tydde på ett lif af njutning och minsta möjliga arbete, han sade: »Allfader, gif att jag måtte få lefva i maktighet och slippa umbäranden, att det bästa af hvad jorden frambringa må komma mig till del helst utan arbete, men i värsta fall mot så liten ansträngning som möjligt.»

Och det blef honom lofvadt.

Efter honom kom en from och stillsam vandrare och sade: »Gif mig njutning och maktighet, ett lif i öfverflöd med minsta möjliga ansträngning.»

»Det är försent, detta har öfvermänniskan, som var före dig, redan fått», sade Allfader.

»Då får jag vandra min väg med tålmod», sade den fromme modfäld.

»Ja, det skall du få», svarade Allfader, men tillade: »kanske sedermera den förste vill dela med sig något åt dig af sitt öfverflöd, om du gör honom vissa lindriga tjänster därför.»

Nu kom den tredje och tummade förlägen sin mössa och framställde blygt sin önskan: »Gode Allfader, jag ville så gärna få godt och maktigt.»

»Det är redan bortskänkt åt den förste», svarade den gamle.

»Jag beklagansvärde», sade den nedböjde proletären, »då får jag väl gå min väg med tålmod.»

»Det är bortgifvet åt den andre», sade Allfader.

»Ack, ve mig, jag får nog bara elände och trälighet!» utropade proletären.

»Du får väl det då», sade Allfader.

Därefter har proletärerna lefvat undertryckta och trott att Allfaderns försyn dömt dem därtill för alla tider.

Och alltid komma de sist vid alla goda gåfvors utdelande.

Rapsodi

eller

Soppa på spik.

I vårt för sin upplysning och höga kultur lofprisade samhälle skulle man väl tro att spökrädsla borde vara en känsla, som ingen mera ville bestå sig med, men en af tidens spögbubbar lyckades häromsistens i en viss förening, hvarest ock styrelseval skulle ske, att uppmåla det »röda spöket», så där gingo de gamla stofilarne och darade i alla lemmar, jämrade sig: »oj, oj, nu blifva vi och vårt kära kassaskrin uppslukade af det ryssansvärda vilddjuret!»

Och gårdvaren sade vov, vov och stod på utkik vid knuten för att åtminstone visa tänderna när det månghöfdade »röda» skulle komma. Morrade gjorde han alltid och nafsade efter benen på främmande, för att de skulle kasta åt honom en bit, om de fingo något öfver, när den dryga hyran, för att få vara en stund i kojan, var betald.

Tiden nalkades emellertid då bland de etthundrade och åttio skulle framtröjas en s. k. styrelse. I de sista dagar utgick då ur skvallerbasunen underliga toner, såsom att ett rödt sken vid horisonten bådade oväder och man skulle alla hundra och åttio samman för att hålla hårdt om den lilla kassadosan, ty annars kanske den blef af den röda lågan förvandlad till en »streichkassa». Oh! så hemskt midt på ljusan dag.

Den fasansfulla dagen kom och svann och ingen fara skedde. Men hvad som nästan värre var, af de räddande, icke rädda, elementen inom denna s. k. förening ville ingen bli »ledare» trots den öfverhängande faran, eller kanske mest i följd däraf.

Också befunnos lagarne om nya medlemmars inträde lämna för stor frihet, ty där stadgades endast, att hvarje välfräjdad person skulle få bli medlem, och si det kunde ju också socialister vara, nu skulle det bli kontroll med frejdebetyg från prästen och alla slags rekommendationer, hade det funnits en federationsförening och dito midnattsmission i den goda staden Kronebro, så skulle väl dessa heliga anstalter också ha sagt sitt ord om huruvida den eller den kunde anses värdig få bli medlem i det vordiga sällskapet. Men så fanns i de gamla lagarne något om två tredjedels majoritet och på den stötestenen sprang det utkastade räddningsankaret sönder.

Och nu stå portarne fortfarande öppna för eldbränder och gnistor.

* * *

»Hör du broder Rasp, en af de filibuster sade mig här om dagen, att det vill till att ha bra mycket vetande för att kunna förstå socialismen. Hvad tycker du?»

»Jojo, det är ju klart att i allmänhet den, som har vetande bör ha godt förstånd och dessa egenskaper kan man aldrig få för mycket utaf, men nu är det så att många veta mycket i åtskilliga ämnen, men om socialismen veta de ej mer än hvad de blifvit inbillade af några vilseledande motståndare.»

»Nå, men hur kommer det sig, att de s. k. »troende» eller andligen »väckta» ej kunna fatta socialismens idéer?»

»Jo, sir du broder Syl, att när det nu fordras vetande för att förstå

socialismen, men de troende ej kunna förstå densamma, så...»

»Jaha, nu har jag det — du menar att de troende äro mindre vetande.»

»Hm, ja, men undantag gifves dock, ty det händer att en och annan efter flere års »troslif» återgår till »världens barn.»

»Ännu en sak, du torde ha hört, bror Rasp, att det påstås människorna skulle få lof att vara englar i den socialistiska framtidsstaten, då skulle ju de kristligast kristna först och främst kunna bli socialister.»

»Javisst, men som de nu ej bli det utan mena att deras lära förbjuder dem deltaga i detta slags arbetarörelse och de i stället varda motståndare till socialismen, men ändå påstå att ett socialistiskt samhälle bör vara befolkadt af englar, så... ja, hvarthän leder logiken?»

»Till att socialismen är en bättre lära än kristendomen kanske.»

»Well! Och du ser, att hur man vänder vinden mot oss, så segla vi på rätt köl i alla fall.»

* * *

Minnet af en ovanlig grefve, som ägnade sitt lif åt skolundervisning och uppostran af folkets barn, har nyligen firats. Han hette Torsten Rudenschöld och hade bl. a. skrivit ett par böcker, som voro till innehåll och idéer rätt radikala, destomera som de hade en grefve till författare, ty sådana högdjur bruka i allmänhet inte vara frisinade och ej heller företaga sig något nyttigt arbete.

För de ringa och små i samhället hade han många goda tankar och nu får man se hans lifsidéer omtalade och uttydda på olika sätt. Somliga säga att han ville upphjälpa kroppsarbetarnes ekonomiska ställning och detta torde vara närmast det rätta, men en pastor Hamnström, som för närvarande är herde i Rudenschölds födelsesocken, har sagt så här: »I Västergötland på den lilla arrendegården ville han pröfva en landtmans enkla och okonstlade lif, men där stannade han dock ej länge utan flyttade snart till Stjärnfors bruk i Värmland, där hans blick skärptes för arbetarnes tryckta ställning, hvilket gjorde honom till sann människovän och bevekade honom att söka lätta kroppsarbetarens börd.»

Men då Rudenschöld såg kroppsarbetarens, liksom hvarje människas välförstådda lycka, ligga ej i sinnesnjutning, utan i evangeliets förkunnelse om sann tro på Guds fria nåd i Kristus, kunde ingen vara angelägnare än han att få meddela af denna sanna lycka och välsignelse åt folkets barn.»

Söka höja kroppsarbetarnes ställning med evangeliets förkunnelse om en sann tro, ja, detta är då ett billigt och i alla tider, till och med mera nu än förr, användt medel, »att meddela sann lycka och välsignelse åt folkets barn». Alldeles såsom Victor Hugo låter senatorn säga till biskopen i »Samhällets olycksbarn»: »Något måste man ha att ge det sämre folket, trashankar, landstrykare och andra stackare. Man ger dem helgonhistorier, inbillningsfoster, själen, odödligheten, paradiset, stjärnorna att sluka. De tugga på det där. De breda det på sitt torra bröd. Den som ingenting annat äger har åtminstone den gode guden. Mindre kan man inte gärna ha. Jag har visst ingenting däremot, men för egen del föredrar jag Naigeon. Den gode guden kan vara god nog åt folket.»

Huruvida Rudenschölds afsikt varit vänd åt det hållet kan man betvifla, då G. H. T:s redaktör berättar att Rudenschöld på gamla dagar fick besök af sin syster Stina, som var ifrig pietist, och förmädde honom att läsa också gamla testamentet. En dag yttrade han sin förvåning öfver att förståndigt folk kunde tro sådana sagor. »Då R. låg på sitt sista, blef den fromme dr. Fjällstedt tillkallad, på system Stinas enträgna begäran; den andlige doktorn kastade sig på knä vid bädden och började bedja. Den döende lät honom hållas, men skakade vemodigt på hufvudet till sin

vid hans fötter sittande dotter». Detta tyder mera på ateistiska tankar.

Om också Rudenschöld var ideelt anlagd åt den andliga sidan, så torde man dock få antaga att författaren till »Tankar om ständcirkulationen» och »Tankar om vår tids samhällsfrågor» insåg att, för att lätta kroppsarbetarens bördor, det fordras något annat och mera än en sann tro på den fria nåden.

Hafva nu de, som i »sinnesnjutningar söka sin välförstådda lycka», hvartill en god samhällsställning dem förhjälp, vunnit detta medelst den sanna tron? Vore det här grufvet om samhällsfrågorna så lätt af-färdadt, då behöfdes inga politici, bara andeliga predikanter.

* * *

Vid en kungamiddag i Göteborg nu i dagarne lär ha serverats äkta sköldpaddssoppa, som kostade 400 kr. Någon har sagt, att människan är hvad hon äter och i så fall — ja, sköldpaddan är ett trögt och klumpigt djur. Och å andra sidan är det ju klart att det blir mycket dyrbara personer af så dyra middagar, tänk bara en rätt, soppan, representerar lika mycket eller mer än hvad mängden arbetarefamilj har att lefva af på ett helt år. Den andra maten och vinerna medräknade, så kostade säkert denna kungliga grosshandelsmiddag åtskilligt mera än hvad de högst aflönade då strejkande färgeriarbetarne förtjåna på ett år.

Det är långt kvar ännu till förnuftets tidehvarf.

I de granna festreferaten om kungabesöket i Göteborg läses bl. a. i Handelstidningens Veckoblad:

»Också ha efter våra förhållanden ofantliga människor hela kvällarne varit i rörelse för att se på kungen och illuminationen.

Men icke en oordning föreföll, det tycktes vara en tyst öfverenskommelse inom massorna att genom lugn och villighet understödja ordningsmaktens bemödanden att hindra trängningar, rusningar o. d., och allt gick så bra det kunde göra.»

Ofantliga människor voro i rörelse hela kvällarne, säkerligen var detta också något särdeles anmärkningsvärdt, dessa människor äro således icke i allmänhet mycket rörliga utaf sig. Men oakadt det nu inträffade något så ovanligt att ofantliga människor voro i rörelse, så föreföllo ändå inga oordningar. »En tyst öfverenskommelse inom massorna att genom lugn — — — etc. Kanske något annat var väntadt, ity att darsammastades i dessa dagar gingo 400 strejkande färgeriarbetare. Tänk om! — — Men de störde heller inte matsmältningshvilan för de store sköldpaddssoppsmiddagsspisgästerna.

Högst densamme behagade i nåder kungöra att han betraktade kolasandet och skolbarnens flaggviftningar samt kungssångs-sjungningen som en fortsättning på jubileet. Nåväl, det finns ännu många städer i gamla »Schweden», hvarest jubilarerna kan göra en visit och dra ut på fortsättningen; när började egentligen jubilerandet, det har visst pågått i många år med visserligen små afbrott för bråket med brödrarfolket, men inte har det varit brist på resor, dyrbara extratåg, fragranna tal och champagne-drickning i oändlighet.

Leffe nykterheten! Men hvarför skicka godtemplarstorlogemötena telegram till storsuperiets beskyddare?

»Arbetets» krönikör i Malmö hädar om tidningspressens kryperi för resemonarken med dessa ord:

»Det står så i den liberala H.-T., att hela Göteborg gick ute på sina ben och grät med kungen, sagokungen med den rysliga populariteten. Och naturligtvis tro vi det när det stod på så många ställen.

Men allt som sker omkring denne kung, alla tårar, viftningar, hurrarop och tal, allt smakar af fabrikat, väl gjordt arbete, liksom hans regeringstid utmärker sig framför andra regeringstider för industriellt uppsving i landet. Göteborgarne ha nu senast försökt öfvertyga oss om äktheten i denna folkska kärlek och förtjusning, men vi tro ej på bevi-

sen. För våra dagars teaterteknik är ingenting omöjligt, allt kan arrangeras, och Potemkins berömda byar voro fuskverk i jämförelse med svenska folkets kärlek till kung Oscar, där han drar fram i landet mellan stadsfullmäktige och svasande tidningsreferenter, som springa grosshandelsvärldens ärenden.

Hvad har väl det svenska folket att jubla öfver? Hvad i herrans namn har Oscar II gjort för detta folk, efter det jublar kring hans vagn, såsom tidningarna påstå? Nå, detta är en krönika och får inte blifva någon majestätsförbrytareartikel, ty en sådan förbereda vi väl och utarbete omsorgsfullt. Men vi kunna ej låta bli att jämföra det inre tillståndet i dessa svenska städer, som äro mangrant på benen och ibland äfven på stöflarne för att glädjas öfver sin kung, med vår grannstad Köpenhamn, där den frinnade oppositionen, som här betyder arbetarne och småborgarne, nu är herre i kommunalstyrelsen. Jämför nu t. ex. Malmö stadsfullmäktige med Köpenhamns borgarrepresentation och jubla sedan öfver Bernadotterna och håll tal som vår borgmästare om den store kung, under hvars spira vi få lof att lefva!

Har ni hört talas om, att kungen vill någon förändring eller sökt göra någon förändring i detta skändliga fyrk- och grosshandelsvälde? Eller i något annat af det skändliga i vår författning? Hvad skrämar ni för då?

* * *

I tidningarna läses att en hustrumördare från Dalskogen i Lyse socken blifvit dömd till lifstids straffarbete »samt därutöfver straffarbete i 2 år för mened och 1 år för sviklig konkurs». Nå, det var då för väl att han inte fick evigt straffarbete, då han syndat så mycket, ty sedan han sträfvat igenom lifstidsstraffarbetet har han bara 3 år till. Då ärkteologerna döma till evigt straff för den enklaste lilla synd, så blef ju ofvannämde dom tämligen mild och ändå vågar häradsbörding Fahlerantz i ett nyligen hållet föredrag mot vår rättsskipning göra ett slutligt uttalande att: »Billighet och samvete å rättens område betraktas nu som utopier.»

Nu skulle här varit mycket, mycket mera, men redaktionen säger att det är öfverfullt med text, så att en tidning till kunde bli full, hvilket icke kan sägas om

Syl, Rasp, Sandpapper & C:o.

I järnvägs kupén.

För att på bästa möjliga sätt fördrifva tiden under den långa resan kommo vi, den något konservativt anlagde profresanden och jag en radikal af det »lägre folket», snart i samspråk, medan profresandens cigarrer som bäst gingo upp i rök.

Det innehållslösa ämnet om väder och vind är numera ej så mycket använt till resekonsversation, hvarför vi med anledning af vissa tidsningsuppsatser genast kommo in på politik, konkurrens och arbetarörelse med mera sådant, som börjar sysselsätta äfven de förut mest liknöjda. »Ja», säger profresanden, »det kan aldrig gå i längden med dessa oupphörliga strejker och allt högre uppdrifna fordringar, som från arbetareorganisationerna hota att hämma, om inte rent af tillintetgöra all industri. Ändtligen har den stora och långvariga maskin-arbetarestrejken i England kommit arbetsgifvarne att sammansluta sig, för att med ett gemensamt uppträdande afvärja den fara, som ligger i afstannandet af landets kanske viktigaste näringsgren. Den skada, som förorsakas hela landet, torde ha större betydelse än de förluster, som drabba hvarje fabrikant för sig, ty vid sådana tillfällen passa ju alltid andra länders fabrikanter på och eröfra nya platser på världsmarknaden.

Fråga kan då bli huruvida icke de strejkande skadat sig själfva, därför att arbetstillgången kan bli

mindre, ifall de ock lyckas genomdrifva löneförhöjningar.»

»I dessa påståenden tyckes väl i hastigheten ligga något oemotsägligt, men för att nu se saken från flera synpunkter, så finns det nog ett och annat att häremot invända. Arbetarne bära ej skulden för den hejdlösa konkurrensen mellan såväl inhemska som utländska fabrikanter. När denna konkurrens framställes som en ständigt hotande tyrann för hvars skull arbetslönerna måste nedsättas, eller i alla fall inte förhöjas, så borde det ligga i *allas* intresse, att utfinna de medel, som kunde hejda konkurrensen. Nu göras från olika håll försök i den vägen. Arbetarne mena att fordringar på högre arbetslöner, kortare arbetstid m. m. skall sätta någon gräns för den vilda underprisförsäljningen. Fabrikanter, jordbrukare m. fl. ha börjat på annat sätt, de använda sin politiska makt för stiftandet af tull-lagar, allt också i syfte att hindra konkurrensen. I dessa tullskyddstider heter det då i *hvarje land*, att det är den *utländska* konkurrensen hvar och ett rike skall skydda sig emot. Verka nu också tullsystemen på det sätt dessa inbitna protektionister tänkt sig?

Om nu Sverige har hög tull på arbetade järnvaror för att hindra införsel af engelska produkter i den branschen. När nu tullen börjar återverka på den engelska utförseln, så säga de engelska fabrikanterna till sina arbetare: »Vi måste nedsätta arbetslönerna, det är nedbringa produktionskostnaderna, för att behålla marknaden. Vår tillverkning är för stor för den inhemska konsumtionen och de utländska tullarne måste ha denna följd för vår fabrikation, således nedsättning af arbetslönerna, eller — inget arbete! Sätta så engelsmännen hög tull på oarbetadt järn, som är en viktig utförselvara för Sverige, så återverkar detta på de svenska arbetsförhållandena och så vidare i det ena landet som det andra.

Så användes tullagitationen för att uppväcka nationalhat, men ingalunda uppfyller den krassaste tullvän sina vackra löften om höjning af arbetslönerna, annars än då de naturligen hatade fackföreningarna på *tvångets* väg lyckas åstadkomma hvad som tullvännerna förut lofvat skulle ske så galant frivilligt.

Detta är de konservatives åtgärder för att hämma konkurrensen, som de själfva påstå, oakadt de likväl så innerligt gärna vilja ha den kvar. Den protektionistiska egennyttnen har till valspråk: »Jag skall konkurrera, men grannarne få icke göra det.»

»Nåja, af detta torde åtskilligt vara rätt, men hvad kunna väl arbetarne åtgöra för att förändra de ekonomiska lagarne, ty affärslifvet har så många mystiska irrgångar och arbetarne göra nog bäst i att finna sig i sitt öde tills möjligen tillgång och efterfrågan i det allmänna varuutbytet af sig själf, då arbetskrafterna vid gynnsamma tillfällen bli strängt anlitade, småningom höjer arbetsklassens »standard of life», som engelsmännen säga.»

»Ja, så kan det visserligen inträffa någon gång på en eller annan plats eller inom någon viss produktionsgren, men sådana höjningar äro i allmänhet mycket ovaraktiga, ty är det någon viss tillverkning, som lönar sig bra, genast uppstå nya fabriker och då i stället för att arbetarne skulle kunna påräkna jämförelsevis bra betalt, så spekulera just de nyuppstående konkurrenterna i lägre arbetslöner. Fackorganisationerna ha därför tagit till sin uppgift att verka för det arbetarne må kunna bibehålla hvad de redan ha, och detta är lika konkurrenshejdande och viktigt, som att genomdrifva nya fordringar.

»Nå, men det blir i alla fall ett otillbörligt tyranni, när arbetarne, d. v. s. deras fackföreningar, bestämde säga ifrån att de inte arbeta mer än så eller så många timmar. Om nu en fabrikant för att bestrida sina omkostnader för dyra maskiner, räntor eller hyror, som måste punktligt betalas om han ej skall förr eller senare bli tvungen att stänga af-fären, då ju också arbetarne blefve arbetslösa, om han, säger jag, för detta

måste låta maskinerna gå i 9 à 10 timmar pr dag, ty dessa arbeta ju lika bra om så vore hela dygnet om, men arbetarne bestämma sig för att själffrådigt *taga* sig 8 timmars arbetsdag, då urartar detta till ett dödande intrång i arbetsgifvarnes bestämmanderätt öfver sina egna tillhörigheter.»

»Detta är ett vidlyftigt ämne. Låt oss först eftertänka hvilka skäl arbetarne kunna ha för dessa kraf på kortare arbetstid. De resonera nemligen som så: nutidens maskin-industri, till följd hvaraf produktionen mångdubblats, måste resultera i kortare arbetstid, annars kunde lika gärna maskinerna afskaffas och allt bli handarbete igen. Hvilket är nu mest naturligt och med utvecklingen öfverensstämmande, att uppfinningarne komma hela mänskligheten tillgodo och reformkrafven baseras på den storartade utvecklingen, eller, såsom äfven en del af de reaktionära elementen bland arbetsklassen utan egentlig tanke på nutiden, vilja återgå till de »gamla goda tiderna», med skrå-förordningar, småindustri och lång arbetstid.»

»Ja, visserligen skall och bör storproduktionen medföra nya förhållanden och naturligtvis komma ju alltid arbetarne att fordra mer och mer af det hastigt tillväxande öfverflödet, men de gå väl ändå för långt när de t. ex. *tvinga* dem, som skulle vilja arbeta längre tid att ovilkorligen följa fackföreningens beslut när det gäller att på den ena eller andra fabriken tvärt emot arbetsgifvarnes medgifvande inskränka arbetstiden. Och än mera: då i många fall en arbetare skulle kunna sköta 2 à 3 maskiner, så kanske stipulerar en fackförening ett beslut att ingen skall få sköta mer än en maskin. Och därförutom så fordras att en arbetsbesparande maskin, som mycket väl skulle kunna skötas af en alldeles icke lärd ovilkorligen skall skötas af en yrkesvan eller äldre arbetare med högre lön. Med sådana motigheter skall det i många fall bli omöjligt för arbetsgifvarne fortsätta verksamheten och så blir det i stället arbetslöshet och fackföreningarne torde få taga sina strejkkassor till luffarekassor.»

»Menar Ni således att man egentligen ingenting kan eller bör företaga emot de missförhållanden, som orsaka dessa bittra strider mellan kapital och arbete, eller att *endast* arbetsgifvarne skola bestämma egenmäktigt i allt, som rör arbetarnes lif såväl den tid de arbeta, som sedan öfver deras s. k. fritid. Jag säger nu med afsikt s. k. fritid, ty den som försökt något af arbetsgifvaredespotism vet, att arbetarne i många fall betraktas ännu såsom slafvar, öfver hvilkas enskilda handlingar arbetsgifvaren vill befalla.

Med ett litet exempel vill jag belysa detta: En skomakeriarbetare, som hade sitt lilla kök till verkstad, det är så för detta slags arbetare att de få hålla sig verkstadsplats och en hel del materiel eller tillbehör till arbetet också, »på köpet», han hade prenumererat på Social-Demokraten och fick snart rykte om sig att vara socialist, ehuru dermed dock inte var så farligt, ty han ville egentligen börja undersöka socialismens teorier, som han sett i stadens konservativa tidning förkättrade, men hvad hände honom därför, jo arbetsgifvaren, som knappt efter de lösa förhållanden, hvilka existera mellan parterna i detta yrke kan göra skäl för titeln »arbetsgifvare», lämnade ej mera några skor åt »sin» arbetare och lät i tämligen grofva ordalag den fattige arbetaren veta att några »socialistbusar» komme aldrig att få slå pligg i en sko åt denne myndige men på bildningens nivå lägst stående »fabrikör» (utan fabrik). I den lilla staden med den gängse brackmoralen blef det snart omöjligt för vår skoarbetare att få något arbete alls och detta *endast därför* att han trodde att i »frihetens stamort på jorden» det borde finnas frihet för en arbetare att läsa hvilken tidning han behagade. Jag behöfver väl knappt tillägga att detta öppnade blicken på denne art betare och att han blef en ifrig

Förlagsman, 1,000 kronors

kompanjon eller

lån önskas för uppdrifvande af en i gång varande industri, som har öfverfullt med beställningar och utsikt till stor omsättning.

Reflekterande ombedes svara till »Svarfveri», Örebro p. r., innan den 10 maj.

fackföreningsorganisatör och energisk socialist.»

»Ja, sådant är nog tyvärr sannt, men vi, d. v. s. nästan utan undantag alla, som ej ha sådan sysselsättning att vi komma i tillfälle se, förstå och erfara arbetsklassens lif i dess mångskiftande förhållanden kunna nog ej riktigt bedöma alla dessa ekonomiska och sociala frågor så som sig borde.

Jag har i alla fall genom vårt korta samspråk fått en del nya tankar, nu äro vi beklagligt nog vid resans slut, dessa ämnen börja nu intressera mig, ty jag måste erkänna att genom ensidigt sällskap med motståndare till arbetarörelsen, jag varit af den uppfattningen att fackföreningar och allt det där vore något, som inte borde ägnas annan uppmärksamhet än försävidt med maktåtgärder arbetarörelsen kunde ointetgöras, dess talesmän förföljas och arbetarnes röster bringas till tystnad.»

»Ännu en sak, skulle Ni vilja ge mig det löftet att med första från Social-Demokraternas expedition i Stockholm rekvirera en bok, som heter »Det glada England», efter läsandet af densamma skola vi en annan gång få ett ännu intressantare samtal. Den kostar 1 kr. 50 öre och Ni skall finna att bättre bok finnes knappt i socialekonomi.»

»Sagdt och gjordt, det skall ske i morgon dag. Farväl!»

Age Lage.

Så tänker man om strejkbrytaren.

Vid en domstol i London stod nyligen en arbetare anklagad för att ha hotat en strejkbrytare. Under förhöret gjorde domaren följande märkliga uttalande:

»För fackföreningsmedlemmarne är strejkbrytaren detsamma som en landsförrädare för sitt land och om de också kunna vara användbara för ett parti under vissa tider, så äro de dock föraktade af alla så snart frid åter inträder. Strejkbrytaren är den siste som lämnar någon annan hjälp, men den förste som begär hjälp och ändå har han aldrig något stadigt arbete. Han tar endast hänsyn till sig själf, men ser icke så långt framför sig som till nästa dag. Men för pänningar och ovärdiga erbjudanden förräder han sina kamrater, sin familj och sitt land. Med ett ord: Han är en förrädare i smått, som först säljer sina kamrater för att själf sedan säljas af sin arbetsgifvare. Slutligen blir han föraktad och afskydd af båda. Han är sin egen och det nuvarande och kommande samhallets fiende.»

Tänk om denne engelske domare någon gång lärde känna »Karlshultaren»!

Professor Höfding i Köpenhamn skrifver i sin »Etik» om strejker och strejkbrytare följande: »Mellan den enskilde arbetaren och fackföreningen kan, vid beslut af den senare om arbetsinställelse, uppstå en allvarlig etisk konflikt, emedan han ställes mellan å ena sidan den hungerande familjen och å den andra kamraterna, som han ju måste anse som sin välfärd och ståndsära att tillhöra.

Fackföreningarnes förhållande gentemot strejkbrytare har ofta varit strängt; men man måste betänka att här föreligger en etisk konflikt. Om arbetsinställelsen verkligen sker i hela yrkets intresse, då är det otvivelaktigt den enskildes plikt att hålla ut så länge som möjligt, en plikt som solidaritetskänslan, där den finnes, öfverallt inskräpper.»

Larsson & Bernholtz,
Alvik vid Norra Kyrkogården,
ÖREBRO. Rikstelefon.

Rakstugan
N:o 17 Olavsgatan N:o 17, ÖREBRO,
rekommenderas i ärade
kunders benägna
hågkomst.

Anderson & Karlsson
Storgatan 4 = ÖREBRO
(f. d. Pehrson & Lindgrens lokal.)
Rekommenderar sitt välsorterade
lager af:
Kaffe, Specier, Viner,
Konserv, Delikatesser
m. m., m. m.
Stor sortering af
Korkmattor
till billiga priser.

Erik Johansson.

15 Vasagatan 15,
Örebro.
Knäppkänger och Storstöflar
realiseras.
Beställningar och reparationer
mottagas. Rikstelefon.

God och billig
SPISNING
erhålles i
N:o 6 Kyrkogatan
till vänster in på gården
hos
Augusta Torin.

Rikstelefon N:o 325.

3 & 5 Klostergatan,
Örebro.
Lager af:
Bror Ericson.
Specier,
Théer, Viner,
Konserv & Delikatesser,
OST m. m.
Dagligen nyrostadt Kaffe.
Reela varor
till billiga priser.

Moderna
Hattar
nu inkomna.
Stort lager af
Mössor
för vårsäsongen.
Hilma Pettersson.
15 Storgatan.

Georg Perselli,
Örebro,
Rekommenderar sitt välsorterade lager af:
Strumpgarn,
Stickgarn & Väfgar.
Hemstickade
Tricotvaror
och **Väfnader.**

Maskinstickerskor och återförsäljare
erhålla största möjliga rabatt.

And. Larssons
Skomagasin,
vid västra sidan af Järntorget.
Allmänt känt för
Örebro billigaste Skoaffär.

J. Lindblad,
Skräddare,
21 Köpmangatan 21,
Emottager beställningar å allt som till
skrädderiyrket hör.
Lager af tyger.
Redbart arbete. Billiga priser.

KAFÉET
11 Storgatan
rekommenderas i allmänhetens benägna
hågkomst.
Servering af
Öl, Porter samt Läskedrycker.

Södra
Rak- och
Friserstugan
21 Drottninggatan = ÖREBRO
rekommenderas.
V. L. Sundqvist.

Bästa varor till billiga pris
är största fördel både för köpare och säljare, ty
på detta sätt tjänar man **allmänheten** och sig
själf **bättre** än att hålla höga pris och sälja mindre.
Mjöl, Sill, Sirup, Socker, Kaffe
m. m., med ett ord alla **förnödenhetsvaror** säljas därför
ytterst billigt hos
Hjalmar Nilsson,
29 Storgatan 29,

CARL ROSÉN,
ÖREBRO,
N:o 6 Storgatan, Norr, N:o 6,
rekommenderar sitt rikhaltiga lager af alla sorters **Skodon**, såväl finare som
gröfre, till lägsta priser på platsen i förhållande
till skodonens goda beskaffenhet.
En stor del skodon af vinterlagret
realiseras till inköpspris.

A. Ehnebuske
Urmakare.
4 Stortorget 4,
Hypotekshuset.

Cigarrer.
Ivar Peters.
Storgatan 5 (Norr)
Äkta
Ljunglöfs Snus
m. m.

Ekblad & Reimers
Järn- & Redskapshandel
rekommenderas.

Det glada England
eller
Samhället sådant det är och sådant
det borde vara
af **Robert Blatchford.**
Pris: 1: 50. Rekvireras hos Social-De-
mokratens expedition, Stockholm.
Alla, som intressera sig för national-
ekonomiska studier, böra köpa
denna bok.

Klädes- och Manufakturmagasinet,
i Köpmangatan 1,
Lägsta priser å
välgjorda Manskläder.
Arbetskläder
af de mest slitstarka tyger som finnas i marknaden, starkt och bra sydda.
Skjortor, Blusar m. m.
alltid till lägsta priser.

Singers Original-Symaskiner
hafva af den stora allmänheten bedömts såsom de bästa genom ständigt ökad
omsättning, hvilken under senare tiden uppgått till omkring 1 million
symaskiner årligen.
Singers Original-Symaskiner hafva af andra symaskinsfabri-
kanter bedömts såsom den bästa, därigenom att de nästan uteslutande fått tjäna
som modell för efterapningar.
Singers Original-Symaskiner bedömas af andra symaskinsför-
säljare såsom de bästa, därigenom att de af dem till salu hållna efterapnin-
gar vanligen utbjudas såsom »Singers symaskiner».
Singers Original-Symaskiner försäljas **endast** genom fabri-
kens egna filialer, utan mellanhänder, till fabriakens priser.
Singers Filial, Örebro, 17 Drottninggatan 17.

A. O. Berger,
6 Storgatan 6, Norr,
Rekommenderar välsorterad
lager af:
Manufaktur, Korta varor, Sybehör
och **Garneringsartiklar,**
Herrekipersartiklar, Damunderkläder.
Ständiga nyheter!
Billigaste priser!

Gören Edra uppköp hos denna tidnings annonsörer.

Prenumerera
på
Nerikes-Tidningen och Fosterlandsvännen.

Beställ Edra Trycksaker
hos **Örebro Nya Tryckeri-Aktie-Bolag.**
2 VASATORGET.